

Niet de stok achter de deur, wel de steen in de vijver

Visitatiecommissie waterketen kritisch, maar hoopvol

Sinds juni dit jaar is de Visitatiecommissie waterketen bezig met het vormen van een beeld van de resultaten van de samenwerking binnen de waterketen. Voorzitter Karla Peijs wond er geen doekjes om, tijdens een bijeenkomst bij Rijkswaterstaat begin oktober: 'Voor sommigen is het beeld prima, voor anderen niet rooskleurig.' Toch is ze hoopvol: 'In dit tempo gaan de partijen het niet halen, maar met een tandje erbij móét het lukken.'

Karla Peijs (CDA) weet waar ze het over heeft als ze over bestuurlijke samenwerking spreekt. Tot 1 maart 2013 was zij commissaris van de Koningin van de provincie Zeeland, daarvoor was ze onder andere minister van Verkeer en Waterstaat in de kabinetten Balkenende II en III. Sinds juni is ze voorzitter van de Visitatiecommissie die bij de verschillende partners van het in 2011 ondertekende Bestuursakkoord Water de geboekte vooruitgang van de doelmatigheidsopgave in de waterketen inventariseert.

Afspraken afvalwaterketen

In 2010 hebben gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over regionale samenwerking in de afvalwaterketen, met als doel om in 2020 de kosten te beheersen, de kwaliteit te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen: de zogeheten 3 k's. Om deze afspraken kracht bij te zetten hebben de partijen zelf een 'stok-achter-de-deur' afgesproken, in de vorm van een interventieladder. De eerste trede van die ladder betreft het stimuleren, ondersteunen en aanspreken van de regio's, onder de noemer 'Samen werken aan water'. De tweede trede is de beoordeling door de Visitatiecommissie waterketen. De laatste trede wordt gevormd door mogelijke aanwijzingen door de provincies, in het geval

de partners op eigen kracht de gestelde doelen niet halen. De Visitatiecommissie rapporteert eind 2014 over de verwachte resultaten van de regio's en drinkwaterbedrijven op het gebied van minder kosten en kwetsbaarheid, en meer kwaliteit vanaf 2020.

Bestuursakkoord Water

In 2011 zijn deze afspraken opgenomen in het bredere Bestuursakkoord Water, waarbij ook de drinkwaterbedrijven waren betrokken. Het Feitenonderzoek Doelmatig Waterketenbeheer uit 2010 constateerde dat met de juiste maatregelen enorme besparingen konden worden bereikt in de gehele waterketen. In het BAW is daarom vastgelegd dat de gemeenten en waterschappen vanaf 2020 jaarlijks 380 miljoen euro minder zouden uitgeven dan de verwachte autonome kostenontwikkeling. De drinkwaterbedrijven legden zichzelf een opdracht van 70 miljoen euro aan besparingen op.

Eerste beeld Visitatiecommissie

Vanaf juni 2013 bereidt de Visitatiecommissie de inventarisatie voor. De regio's konden tot september informatie aanleveren over de bereikte resultaten. Op basis daarvan kwam de commissie begin oktober met een eerste 'foto' van de stand

van zaken. Tot 15 november konden de partijen extra informatie aanleveren om dit beeld bij te stellen. In dat kader organiseerde de commissie ook vijf regiobijeenkomsten, waarop men kon reageren op het eerste beeld. Peijs is helder in haar voorlopige vaststelling: 'De drinkwaterbedrijven gaan hun aandeel halen, vooral dankzij de inspanning van enkele koplopers. Er is helaas nog weinig verbinding tussen de

drinkwaterbedrijven enerzijds en de regionale samenwerking tussen gemeenten en waterschappen anderzijds. Men geeft in enkele gevallen aan elkaar niet te kennen, maar dat klopt natuurlijk niet: ik vertaal dat als een gebrek aan vertrouwen. Ook is men te lang bezig met het opzetten van formele samenwerkingsvormen. Je ziet bij de succesvolle regio's dat ze gewoon werken derwijs aan de slag zijn gegaan, volgens het concept 'form follows function': dat werpt vruchten af.'

Gaan de BAW-partijen het redden?

Peijs: 'Ten eerste: ze zullen wel moeten, linksom of rechtsom. De resultaten bij de koplopers geven aan dat de doelstellingen haalbaar zijn. Maar bij het huidige inspanningspeil gaan de gemeenten en de waterschappen als geheel het niet redden. Het eerste beeld komt uit op een kopgroep van zo'n 15% van de regio's die voldoen aan de criteria. Een klein peloton van 20% voldoet gedeeltelijk aan de criteria. Een hele grote groep achterblijvers van 65% toont ons (op papier) te weinig ambitie en heeft niet voldoende randvoorwaarden gecreëerd voor de implementatie. Bij de achterblijvers bevinden zich ook regio's en drinkwaterbedrijven die onze vragen niet hebben beantwoord of niet voldoende onderbouwing hebben verstrekt. Dat kan in de tweede ronde dus nog goed komen.'

Hoe kijkt u aan tegen de samenwerking van de drinkwaterbedrijven met de waterschappen en gemeenten?

Peijs: 'Die kan hier en daar nog wel wat beter. De drinkwaterbedrijven beschikken op relevante terreinen over veel kennis en ervaring die kan helpen om de doelmatigheidsdoelen in de hele waterketen te halen. De drinkwatersector zal nog meer zijn best moeten gaan doen om de andere partijen ervan te overtuigen hen bij de regionale samenwerking te betrekken. En de gemeenten en de waterschappen moeten hun verantwoordelijkheid nemen en de uitgestoken hand van de drinkwaterbedrijven aanpakken.'

Is het alleen kommer en kwel?

Peijs: 'Nee, volstrekt niet. We komen prachtige, organisch gegroeide vormen van samenwerking tegen, die de gestelde doelen meer dan halen. Die best practices gaan wij delen met de achterblijvende re-

gio's, om zo tot betere resultaten te komen. Belangrijk is dat men niet blijft hangen in louter 'samenwerking' als resultaat: het moet ook echt iets opleveren. Ik denk dat daarbij het thema innovatie nog steeds veel mogelijkheden biedt, zoals je ook ziet aan de manier waarop waterschappen bezig zijn hun rioolwaterzuiveringen om te bouwen tot productie-eenheden van energie en grondstoffen. Wij hebben nu als Visitatiecommissie een steen in de vijver gegooid, in de hoop dat de rimpelingen in het water effect gaan hebben bij verschillende mensen en organisaties.'

Wanneer is het Bestuursakkoord Water geslaagd: als de gestelde opbrengst is gehaald, of is er meer te realiseren?

Peijs: 'Vooropgesteld: die 450 miljoen aan besparingen vormen het hoofddoel. Dat is niet van bovenaf geregeld, dat hebben de partijen uit de waterketen zelf afgesproken. Daarnaast zijn verhoging van de kwaliteit en minder kwetsbaarheid van belang. Innovatie en duurzaamheid zijn middelen om dat doel te bereiken, geen doelen op zich. Dat neemt niet weg dat resultaten op die terreinen zeer wenselijk zijn en zorgen voor een meerwaarde van de samenwer-

king in de waterketen. De bijdrage van de Visitatiecommissie is dat wij de partijen wakker schudden en stimuleren.

Eind 2013 maakt de commissie de balans op over het definitieve beeld over de voortgang. De commissie treedt hiermee medio januari 2014 naar buiten. Dan wordt het tweede beeld van de voortgang gepresenteerd. De Visitatiecommissie gaat begin 2014 werkbezoeken afleggen aan vooral achterblijvende regio's, die tot september de tijd hebben om hun aanpak te verbeteren. Indien nodig volgt er nog een tweede visitatieronde. In december 2014 volgt het eindrapport van de commissie aan de regionale besturen, de Stuurgroep Water en de Stuurgroep Drinkwaterbereiding, Riolering en Afvalwaterbehandeling (DRAB).

‘DE DRINKWATER-
BEDRIJVEN GAAN HUN
AANDEEL HALEN’
